

TEMATISKAIS PLĀNS 10. KLASEI (70 stundas m.g.) LATVIJAS UN PASAULES VĒSTURES MĀCĪBU PRIEKŠMETĀ

Mācību priekšmeta mērķis

- 1) Sekmēt izglītojamā kā demokrātiskas un pilsoniskas sabiedrības locekļa identitātes daudzpusīgu attīstību, izzinot Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures procesus.

Mācību priekšmeta uzdevumi

- 1) Apzināties vēstures zināšanu nozīmi pagātnes izpratnē un iespējamo personīgās un sabiedrības attīstības alternatīvu izvēlē.
- 2) Papildināt zināšanas un izpratni par svarīgākajiem Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures notikumiem, cēloņsakarībām, procesiem.
- 3) Padziļināt zināšanas un izpratni par Latvijas valstiskuma vēsturisko attīstību.
- 4) Attīstīt analītiskās un sintezējošās darbības prasmes vēsturiskās informācijas avotu analizē, lai patstāvīgi un argumentēti vērtētu vēstures norises un attiecības starp pagātnei un mūsdienām.

Pārbaudes darbu formas

- 1) Apgūstot mācību priekšmeta programmu, pārbaudes darbu formas ir ieskaite, eseja, pārbaudes darbi un patstāvīgi sagatavotās prezentācijas.
- 2) Par veiktajiem darbiem būs iespējas saņemt atzīmes, ieskaitīts (*i*) vai neieskaitīts (*ni*), kuri tiks ņemti vērā, labojot ieskaite un pārbaudes darbus.

Prasības sekmīgai mācību priekšmeta apguvei

- 1) Aktīva līdzdalība mācību procesā.
- 2) Savlaicīgi nodotie darbi. Visus uzdodamos darbus, kurus vajadzēs sūtīt elektroniski, lūdzu, sūtīt uz e-pastu: pavels.jurs@inbox.lv līdz plkst. 20:00
- 3) Ievēroti uzdevumu nosacījumi, kuri tiek izvirzīti.

Izmantotā literatūra mācību programmas izstrādē

- 1) Klišāns, V. *Vēsture vidusskolai. I daļa*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2002. 160 lpp
- 2) Krieviņa, V. *Pasaules vēsture*. Rīga: Zvaigzne ABC, 192 lpp.
- 3) Misāns, I., Pavulāne, V., Vijups, A. *Pasaules vēsture I vidusskolai*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2000. 360 lpp.
- 4) Goldmane, S., Kļaviņa, A., Misāne, I., Straube, L. *Vēsture pamatskolai. Viduslaiki*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2010. 159 lpp.

Papildus izmantotā literatūra mācību programmas izstrādē

- 1) Baldunčiks, J. *Svešvārdu vārdnīca*. Rīga: Jumava, 1999. 912 lpp.
- 2) Blūma, D., Gorkins, N. *Pasaules kultūras vēsture. Īskurss*. Rīga: Pētergailis, 2003. 344 lpp.
- 3) Hart – Davis, A. *History. The definitive visual guide*. UK: Dorling Kindersley, 2007. 612 p.
- 4) Turlajs, J. *Latvijas vēstures atlants*. Rīga: Apgāda Jāņa sēta, 1998. 88 lpp.
- 5) Žurnāli „Ilustrētā vēsture”
- 6) Гордиенко, А. *Иллюстрированная история. Древний мир*. Минск: Харвест, 2007. 80 с.
- 7) Гордиенко, А. *Иллюстрированная история. Средние века*. Минск: Харвест, 2006. 80 с.

N.B. „Visas stundas ir veidotas interaktīvā vidē, materiāli ir pieejami izveidotā tālmācības programmas mājaslapā – www.pavelsjurs.lv”

Patiesā cieņā un aicinot uz sadarbību,

Liepājas 15.vidusskolas Latvijas un pasaules vēstures skolotājs, Dr.paed. Pāvels JURŠ

Tēma	Temats	Stundu skaits	Ieskaite	Plānotais sasniedzamais rezultāts attiecībā uz skolēnu
1. Kas ir vēsture 1.1. vēstures nozīme cilvēka un sabiedrības dzīvē; 1.2. vēstures process, tā atspoguļojuma subjektīvisms; 1.3. lokālā, nacionālā un pasaules vēsture.	1) Ievadstunda. 2) Vēstures jēdziens. 3) Vēstures zinātnes iedalījums. 4) Vēstures periodizācijas problēmas. 5) Vēstures interpretācijas problēmas. 6) Lokālais, nacionālais, reģionālais, Eiropas un globālais vēstures process senajos laikos un viduslaikos un dažādi viedokļi par to.	2	_____	1. Apzinās vēstures izziņāšanas nepieciešamību sevī un sabiedrības izpratnē, tās noderīgumu dažādās profesijās. 2. Izprot vēsturi kā zinātni, kas attīstās, mainoties vēstures avotu pieejamībai. 3. Izprot vēstures atspoguļojuma subjektivitāti. 4. Raksturo svarīgākos Latvijas un globālās vēstures virzienus. 5. Ir pieredze analizēt dažādus viedokļus par lokālo, nacionālo un globālo vēstures procesu attīstību.
2. Aizvēsture 2.1. aizvēstures nozīme cilvēces vēsturē un tās pētīšana; 2.2. pirmatnējā savācējsabiedrība; 2.3. neolītiskā revolūcija un ražotājsabiedrība.	1) Aizvēstures jēdziens un periodizācija 2) Cilvēku izcelšanas teorijas. 3) Akmens, agro metālu un dzelzs laikmetu raksturojumi. 4) Seno cilvēku dzīvesveids, priekšstati par pasauli. 5) Pārēja no savācējsabiedrības uz ražotājsaimniecību. 6) Neolītiskās revolūcijas norise	5	_____	1. Izprot indivīda lomu pirmatnējā sabiedrībā. 2. Izprot aizvēsturiskā (savācējsabiedrības) kolektīvisma cēloņus un izpausmes. 3. Analizē cilvēku identitāti aizvēsturē. 4. Izprot savācējsabiedrības atkarību no dabas aizvēsturiskajā laikmetā. 5. Izprot neolītiskās “revolūcijas” būtību un tās globālās sekas. 6. Izprot ražotājsaimniecības un ģeogrāfiskās vides mijiedarbību, prot to raksturot ar piemēriem.
3. Senākās civilizācijas 3.1. civilizāciju rašanās Divupē un Ēģiptē; 3.2. Seno Austrumu valdniecība un sabiedrība; 3.3. senākās valstis Divupē un Ēģiptē.	1) Etniskie procesi un migrācija. 2) Civilizāciju attīstības priekšnoteikumi. 3) Sabiedrība Senajos Austrumos. 4) Divupes civilizācijas attīstība. 5) Divupes sabiedrība, reliģijas, politikas, mākslas, kultūras un tehnikas sasniegumi. 6) Ēģiptes civilizācijas attīstība. 7) Ēģiptes sabiedrība, reliģijas, politikas, mākslas, kultūras un tehnikas sasniegumi. 8) Asīrijas, Babilonijas un Persijas lielvalstu izveide, dzīve un bojāeja. 9) Valstis to tipi un valdnieki Senajos Austrumos. 10) Seno civilizāciju mantojums mūsdienās.	8	_____	1. Raksturo Seno Austrumu valdniecības pamatprincipus un izprot indivīda stāvokli Austrumu despotijās. 2. Analizē cilvēku identitāti Senajos Austrumos. 3. Izprot ražotājsaimniecības un ģeogrāfiskās vides mijiedarbību, prot to raksturot ar piemēriem. 4. Izprot ģeogrāfiskās vides lomu Seno Austrumu civilizācijas izveidē un attīstībā. 5. Izprot tirdzniecības, lauksaimnieciskās ražošanas attīstības tendences un nozīmi Senajos Austrumos. 6. Raksturo Seno Austrumu kultūras sasniegumus. 7. Izprot Seno Austrumu despotiju, izveides cēloņus un būtību. 8. Raksturo Asīrijas, Babilonijas un Persijas lielvalstu izveides cēloņus, bojāejas cēloņus.

Tēma	Temats	Stundu skaits	Ieskaite	Plānotais sasniedzamais rezultāts attiecībā uz skolēnu
<p>4. Senā Grieķija 4.1. sengrieķu polisa un tās sabiedrība; 4.2. Atēnu demokrātija; 4.3. sengrieķu kultūras sasniegumi. Hellēnisms.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Senās Grieķijas pirmsākumi. 2) Sistēmas maiņa no valdnieka un polisi. 3) Antīkā demokrātija. 4) Helēnisms. 5) Dzīve Senajā Grieķijā. 6) Slavenākie valdnieki 7) Dievi, filozofi, mākslinieki. 8) Senās Grieķijas sabiedrība, reliģijas, politikas, mākslas, kultūras un tehnikas sasniegumi. 9) Aleksandra Lielā impērijas noriets. Cēloņi, norise un sekas. 10) Senās Grieķijas mantojums mūsdienās. 	8	_____	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izprot grieķu polisas patriotisma, hellēniskā kosmopolītisma cēloņus. 2. Analizē cilvēku identitāti Senajā Grieķijā. 3. Analizē un vērtē Maķedonijas Aleksandra lomu vēsturē. 4. Izprot ģeogrāfiskās vides lomu sengrieķu polisu civilizācijas tipa izveidē un attīstībā. 5. Izprot tirdzniecības, lauksaimnieciskās ražošanas attīstības tendences un nozīmi Senās Grieķijas vēsturē. 6. Raksturo darba dalīšanu seno grieķu pasaulē (kolonijas un metropoles). 7. Izprot sengrieķu un hellēniskās civilizācijas devumu Eiropas kultūrā. 8. Analizē seno grieķu un Austrumu civilizāciju saskarsmi un tās daudzveidīgās izpausmes un sekas. 9. Izprot antīko polisu būtību, raksturo tās atšķirības no Seno Austrumu sabiedrībām. 10. Raksturo Aleksandra lielvalsts izveides un bojā ejas cēloņus.
<p>5. Senā Roma 5.1. Romas republika un impērija. Romiešu kaيمي. Iekarojumi un pārvalde; 5.2. seno romiešu sabiedrība; 5.3. romiešu kultūras sasniegumi un nozīme.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Senās Romas pirmsākumi. 2) Dzīve Senajā Romā un republikā. 3) Slavenākie valdnieki 4) Romas sabiedrība, reliģijas, politikas, mākslas, kultūras un tehnikas sasniegumi. 5) Romas impērijas izaugsme un noriets. Cēloņi, norise un sekas. 6) Romas (republikas, impērijas) mantojums mūsdienās. 	10	_____	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izprot Senās Romas pilsonības pamatprincipus. 2. Analizē cilvēku identitāti Senajā Romā. 3. Analizē un vērtē Gaja Jūlija Cēzara un Oktaviāna Augusta lomu vēsturē. 4. Izprot tirdzniecības, lauksaimnieciskās ražošanas attīstības tendences un nozīmi Senās Romas vēsturē. 5. Raksturo darba dalīšanu Romas impērijā. 6. Raksturo Romas lielvalsts izveides un bojā ejas cēloņus.

Tēma	Temats	Stundu skaits	Ieskaite	Plānotais sasniedzamais rezultāts attiecībā uz skolēnu
<p>6. Agrie viduslaiki Eiropā un Baltijā 6.1. barbaru karalistes Rietumeiropā. Viduslaiku sabiedrības veidošanās; 6.2. franku un Bizantijas impērijas; 6.3. vikingi un viņu nozīme Eiropas vēsturē. Krievzeme; 6.4. Baltija agrajos viduslaikos.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Viduslaiku jēdziens un periodizācija. 2) Ģeogrāfiskās vides ietekme viduslaikos. 3) Lielā tautu staigāšana. 4) Etniskā vide un migrācija. 5) Barbaru karalistes veidošanās attīstība. 6) Bizantijas impērijas veidošanās attīstība. 7) Franku valsts veidošanās attīstība. 8) Valsts pārvalde agrajos viduslaikos. 9) Vikingu sirojumu ietekme. 10) Krievzemes attīstība un uzplaukums. 11) Dzīve agrajos viduslaikos. 12) Agro viduslaiku sabiedrība, reliģijas, politikas, mākslas, kultūras un tehnikas sasniegumi. 13) Pirmie iedzīvotāji tagadējā Latvijas teritorijā. 14) Baltu cilts. Sadzīve, reliģija. 	11	<hr style="width: 50%; margin: auto;"/> <i>Patstāvīgais darbs "Baltu cilšu kultūras mantojums mūsdienās"</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analizē cilvēku identitāti barbaru karalistēs un pie Baltijas etnosiem. 2. Izprot etniskās identitātes veidošanos Latvijā un Eiropā agrajos viduslaikos. 3. Analizē un vērtē Kārļa Lielā lomu vēsturē. 4. Izprot ģeogrāfiskās vides lomu viduslaiku Eiropas kā agrāras civilizācijas izveidē un attīstībā. 5. Izprot tirdzniecības, lauksaimnieciskās ražošanas attīstības tendences un nozīmi agro viduslaiku Eiropas (un Baltijas) kā agrāras civilizācijas vēsturē. 6. Raksturo Latvijas agro viduslaiku kultūrvēsturisko mantojumu. 7. Raksturo valsts institūciju attīstību agro viduslaiku Eiropā. 8. Zina agro viduslaiku Eiropas politisko karti un raksturo būtiskākās izmaiņas tajā. 9. Raksturo franku un Bizantijas lielvalstis. 10. Raksturo Baltijas politisko un etnisko karti agrajos viduslaikos (pirms krusta kariem).
<p>7. Kristietības izcelsme un kristīgās pasaules izveidošanās 7.1. jūdaisms un kristietība; 7.2. kristietības izplatība Senajā Romā un barbaru karalistēs; 7.3. kristīgā baznīca. Latīņu un grieķu baznīcas veidošanās; 7.4. viduslaiku kristiešu telpas un laika redzējums.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Kristietības pamati un nostiprināšanās. 2) Kristietības ideoloģija. 3) Jūdaisma pamati un nostiprināšanās. 4) Jūdaisma ideoloģija. 5) Kristīgās baznīcas veidošanos. 6) Garīgās varas pieaugums. 7) Kristietības izplatība. 8) Cilvēks kristīgā pasaulē. 9) Kristīgais kultūras mantojums. 	7	<hr style="width: 50%; margin: auto;"/>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Raksturo kristietības izplatību kā vēstures globālu procesu. 2. Izprot un analizē kristīgo identitāti viduslaikos. 3. Izprot viduslaiku Eiropas sabiedrības un pasaules dalījumu kristīgajā un nekrīstīgajā sabiedrībā un pasaulē. 4. Analizē un vērtē Jēzus lomu vēsturē. 5. Izprot ētisko un vispārcilvēcisko vērtību pārmantojamības nozīmi un nepieciešamību. 6. Izprot jūdaisma un kristietības mācību pamatus, raksturo kristietības ietekmi Eiropas civilizācijas attīstībā. 7. Raksturo Eiropas Rietumu un Eiropas Austrumu kristīgās kultūras izpausmes. 8. Analizē kristīgās un nekrīstīgās civilizācijas saskarsmi. 9. Izprot garīgās varas būtību un tās izpausmes viduslaiku Eiropā.

Tēma	Temats	Stundu skaits	Ieskaite	Plānotais sasniedzamais rezultāts attiecībā uz skolēnu
8. Islāms un islāma pasaule 8.1. islāma reliģijas rašanās un būtība; 8.2. arābu ekspansija un kalifāta izveide; 8.3. islāma izplatība Āzijā.	1) Islāma pamati un nostiprināšanās. 2) Islāma ideoloģija. 3) Islāma izplatība. 4) Arābu kalifāts un sabiedrība. 5) Arābu valsts kultūras mantojums.	6	_____	1. Raksturo islāma izplatību kā vēstures globālu procesu. 2. Analizē musulmanisko identitāti. 3. Analizē un vērtē Muhameda lomu vēsturē. 4. Ir toleranta attieksme pret kultūras un reliģiju daudzveidību. 5. Izprot ģeogrāfiskās vides lomu arābu civilizācijas izveidē un attīstībā. 6. Raksturo arābu kultūras sasniegumus. 7. Raksturo arābu kalifāta izveidi un sabrukumu. 8. Izprot laicīgās un garīgās varas būtību un izpausmes islāma pasaulē.
9. Attīstītie viduslaiki 9.1. izmaiņas Eiropas saimniecībā. Pilsētu rašanās; 9.2. feodālisms. Sadrumstalotības un centralizācijas tendences Eiropā; 9.3. krusta kari.	1) Atšķirības Eiropas reģionu attīstībā. 2) Pārmaiņas saimniecībā un sabiedrības dzīvē. 3) Lēņu sistēma un feodālisms. 4) Krusta karu cēloņi, norises un sekas Eiropā. 5) Krusta karu norise tagadējā Latvijas teritorijā. 6) Valstu pārvalde attīstītajos viduslaikos. 7) Izglītība, zinātne, māksla un arhitektūra.	13	_____	1. Izprot viduslaiku Eiropas sabiedrības korporatīvismu. 2. Analizē kārtu identitāti viduslaiku Eiropā. 3. Izprot viduslaiku skatījumu uz personības un sabiedrības attiecībām. 4. Izprot lauksaimnieciskās ražošanas un tirdzniecības attīstības tendences un nozīmi attīstīto viduslaiku Eiropas vēsturē. 5. Analizē kristīgās un islāma civilizācijas, kā arī kristīgās un pagānu pasaules saskarsmi krusta karu laikmetā. 6. Izprot laicīgās un garīgās varas būtību un izpausmes viduslaiku Eiropā. 7. Raksturo valsts institūciju attīstību attīstīto viduslaiku Eiropā. 8. Raksturo pirmos Eiropas parlamentus.

Kopā 70 stundas

Tematisko plānu¹ izstrādāja: Liepājas 15.vidusskolas Latvijas un pasaules vēstures skolotājs, Dr.paed. Pāvels JURŠ

Liepājā, 2016.gada augusts.

¹ Tematiskais plāns galvenokārt balstās uz Valsts Izglītības satura centra apstiprināto mācību priekšmeta programmu. Vairāk informācijas: http://visc.gov.lv/saturs/vispizgl/programmas/vidskolai/vesture_1var_220508.pdf